

Trädinventering i Saltsjö-Järle

Naturföretaget 2016

iii
Naturföretaget
inventering | illustration | information

Inventering och rapport: Niina Sallmén
Foto: Niina Sallmén

Kontaktperson för denna rapport: Niina Sallmén, niina.sallmen@naturforetaget.se, 072-230 49 95

Naturforetaget, 2016-02-16

Törevägen 44
741 42 Knivsta
info@naturforetaget.se

Innehåll

Bakgrund	4
Metodik	4
Trädinventering	4
Osäkerhet i bedömningen	4
Övergripande beskrivning av trädens naturvärden.....	5
Övergripande beskrivning	5
Ekosystemtjänster och grönt samband	5
Försiktighetsåtgärder vid exploatering	5
Beskrivning av träden.....	6
Klibbal 1	7
Ek 1	8
Klibbal 2.....	9
Ek 2	11
Ek 3	10
Ek 4	11
Ek 5	13
Ek 6	14
Ek 7	15
Källor.....	16

Bakgrund

Som underlag till detaljplanearbetet för Saltsjö-Järle behöver en värdering av en grupp träd mellan fastigheterna Sicklaön 361:1 och Sicklaön 40:11 genomföras. På uppdrag av A.L.M Equity AB har Naturföretaget därför inventerat och mätt in träden i augusti 2015.

Metodik

Trädinventering

Alla värdefulla träd i området har karterats. Dessa träd har koordinatsatts, fotats, naturvärdena har beskrivits och deras omkrets och höjd har mätts. En karta över träden finns på sidan 6. De värdefulla träden är uppdelade i tre klasser enligt nedan:

1. Höga naturvärden – träd med förekomst av rödlistade arter eller stora håligheter med mulm, samt jätteträd. Jätteträd är träd som har en omkrets på minst 314 cm i brösthöjd, och som ingår i det nationella åtgärdsprogrammet för skyddsvärda träd. I denna klass ingår även gamla individer av de rödlistade trädslagen ask och alm. Denna klass är värdefull på en regional nivå.
2. Medelhöga naturvärden – träd som på grund av sin ålder, grovlek, håligheter, barkstruktur eller trädslag har hög chans att hysa rödlistade arter. Denna klass är värdefull på en kommunal nivå.
3. Vissa naturvärden – träd som på grund av sin ålder, grovlek eller trädslag har en stor chans att utvecklas till klass 2-träd inom ca 20 år. Denna klass är värdefull på en lokal nivå.
4. Inga eller låga naturvärden – dessa träd utgörs av områdets övriga träd, och har ej karterats.

Osäkerhet i bedömningen

Trädkronorna har mätts in med handhållen GPS och utifrån jämförelse med ortofoto, och därmed är deras utbredning en noggrannhet på ca +/- 2 m. Höjden har en noggrannhet på ca +/- 0,5 m. Åldrarna är endast uppskattade (utifrån trädets utseende och grovlek), vilket ibland kan vara knepigt. Rotsystemens utbredning är endast uträknade utifrån en grov schablon, vilket inte är helt tillförlitligt.

Övergripande beskrivning av trädens naturvärden

Övergripande beskrivning

Det inventerade området är knappt 100 meter långt och ca 20 meter brett, och ligger ca 80 meter norr om Saltsjö-Järla station. I området finns 9 träd som klassades som värdefulla (klass 1-3).

Ekosystemtjänster och grönt samband

Fullvuxna träd bidrar med många ekosystemtjänster. En av de viktigaste ekosystemtjänsterna i det aktuella området är skuggan som träden ger, vilket ger ett svalare mikroklimat sommartid. Träd reducerar även luftföroreningar och tar upp regnvatten och avlastar därmed dagvattensystemet.

Träden i det aktuella området är en del av ett grönt stråk som går längs Kyrkstigen. Träden knyter ihop kyrkogårdens träd med lövträden längs Birkagatan och mot norr och nordost.

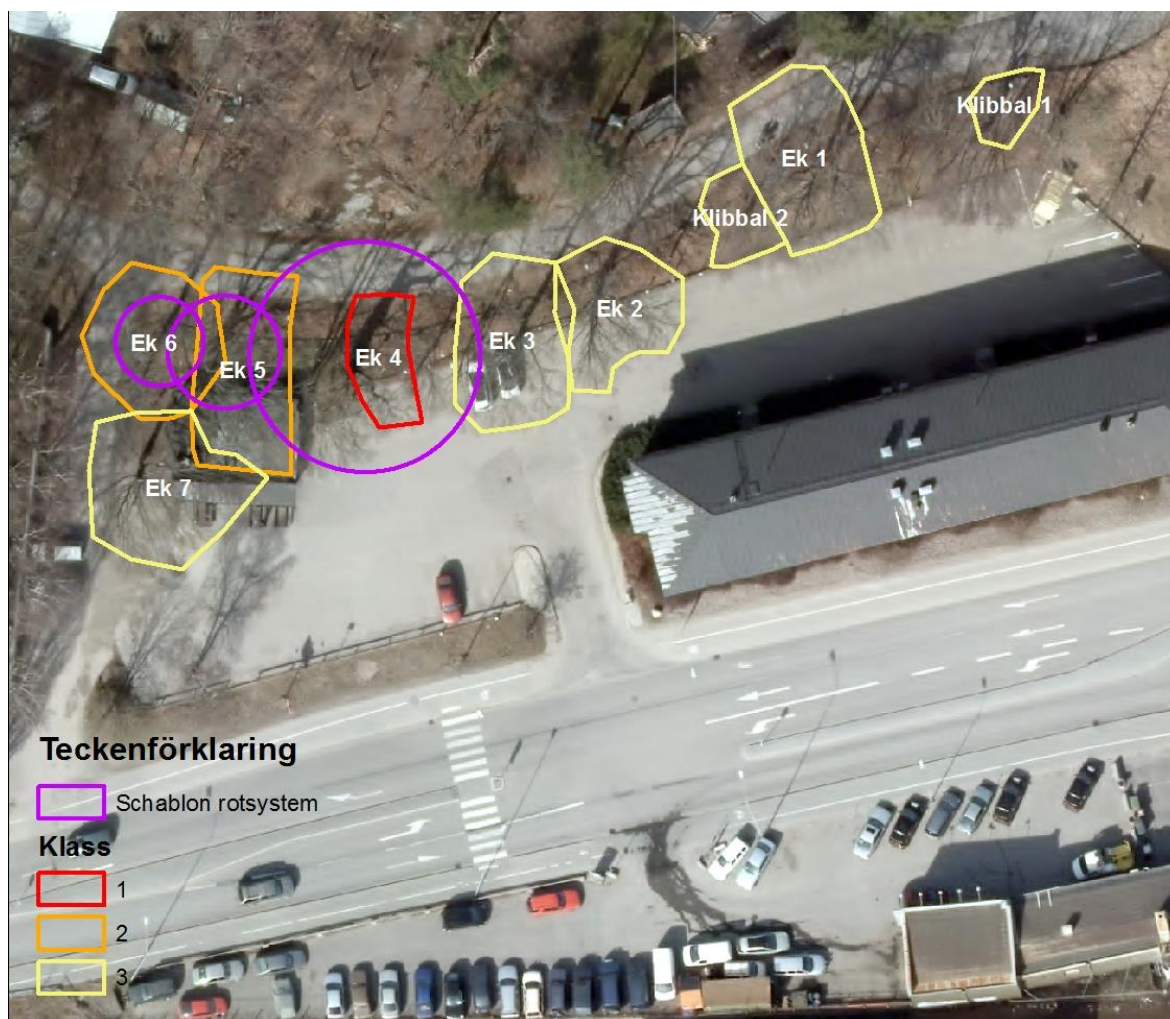
Försiktighetsåtgärder vid exploatering

Vid exploatering är det viktigt att skydda rötterna på de träd man vill bevara. Det innebär både att man ska undvika att gräva av rötterna och undvika att köra tunga maskiner över dem. Rötterna på lövträd har en vidare utbredning än kronans utbredning, och därför är det ett ganska stort område man ska skydda om man vill vara helt säker på att inte skada trädet. Fullvuxna ekars rotsystem brukar beräknas ha en diameter som är 15 ggr stamdiametern. De flesta rötterna går däremot inte djupt utan ligger mest i de översta 30-50 centimetrarna av marken där det finns mest syre. Det finns dock även förankringsrötter som går djupare. Varje träd har ett unikt utseende på sitt rotsystem, men man kan till exempel undersöka rotsystemets utbredning genom datortomografi. Då syns dock inte finrötterna. Man kan även provgräva för att se var rötterna går. I figur 1 har försök gjorts att med ovanstående formel beräkna klass 1- och 2-ekarnas rotsystem. Troligtvis stämmer arean bäst på klass 1-eken som är den enda som är fullvuxen.

Träd tål ofta inte att man höjer marknivån eftersom det kan pressa ihop marken och leda till syrebrist i det marklagret där trädet har sina rötter. Om rötterna på ena sidan av trädet dör så blir trädet instabilt och kan utgöra en säkerhetsrisk. Men träd i stadsmiljö är oförutsägbara och kan även överleva en höjning. Om man absolut vill bevara ett visst träd så bör man dock inte chansa (Vikki Bengtsson, Pro Natura, pers. komm.). Det som talar för att träden i Saltsjö-Järla kan tåla en höjning av marknivån är att marken ovanpå deras rötter är asfalterad och används som parkeringsplats, så marken där rötterna finns bör redan ha fått utstå tryck ovanifrån.

Vid dagvattenhantering bör man tänka på att ekar inte tål att marken där de växer blir försumpad. Därför bör våtmarker och andra slags uppsamlingsplatser för vatten inte anläggas ovanpå ekarnas rötter.

Beskrivning av träden

Figur 1. Karta över de inventerade träden, med träd i klass 1-3 utritade. För klass 1- och 2-ekarna finns en schablon för rotsystemens utbredning utritat i lila, enligt formeln $15 \times \text{stamdiametern}$. Troligtvis stämmer schablonen bäst på klass 1-eken då denna är den enda som är fullvuxen.

Klibbal 1

Beskrivning

Omkrets: 146 cm

Höjd: 14,5 m

Uppskattad ålder: omkring 80 år

Trädet har inga större håligheter eller synliga vedsvampar. Dock finns lite naken ved vid basen samt några grunda grenhål som tillsammans med åldern ger trädet visst naturvärde. Trädet är gammalt för att vara klibbal. Det kan bli rangligt om det friställs, och riskera att falla omkull vid storm.

Naturvärdesbedömning

Klass 3

Ek 1

Beskrivning

Omkrets: 165 cm (östra stammen) och 174 cm (västra stammen)

Höjd: 14,5 m

Uppskattad ålder: omkring 100 år

Två stammar som ser ut att sitta ihop vid basen, delvis under marken. Stammarna lutar utåt från varandra, vilket innebär en viss ökad risk för att de ska falla omkull. Inga synliga hål eller vedsvampar, och artfattig lavflora. Några klenare döda grenar bidrar tillsammans med åldern till visst naturvärde.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 3.

Klibbal 2

Beskrivning

Omkrets: 112 cm

Höjd: 11 m

Uppskattad ålder: nästan 100 år

Inga synliga hål eller vedsvampar. Är gammal för att vara klibbal och har grov skrovlig bark. Klarar nog friställning bättre än den andra klibbalen, åtminstone om den beskärs.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 3.

Ek 2

Beskrivning

Omkrets: 189 cm

Höjd: 14,4 m

Uppskattad ålder: omkring 150 år

Inga synliga hål eller vedsvampar, utom några grunda grenhål en bit upp som tillsammans med åldern ger ett visst naturvärde. Ganska fattig lavflora. Lutar lite nedåt mot backen, vilket kanske kan göra den något instabil om den friställs, men beskärning kan i så fall hjälpa.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 3

Ek 3

Beskrivning

Omkrets: 220 cm

Höjd: 14 m

Uppskattad ålder: knappt 150 år

Inga synliga hål eller vedsvampar, utom några grunda grenhål en bit upp som tillsammans med åldern ger visst naturvärde. Fattig lavflora. Lutar lite nedåt mot backen, vilket kanske kan göra den något instabil om den friställs, men beskärning kan i så fall hjälpa.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 3.

Ek 4

Beskrivning

Omkrets: 430 cm

Höjd: 10 m

Uppskattad ålder: 300 år

Eken har en diameter på över 1 meter och räknas därmed som jätteträd enligt Åtgärdsprogrammet för särskilt skyddsvärda träd (Höjer & Hultengren 2004). Barkstrukturen är skrovlig och trädet har synliga håligheter med mulm, vilket indikerar att trädet är värdefullt för många insektsarter. Blottad ved finns också. Kronan är delvis död, men trädet kan stå kvar flera hundra år till om man tar hand om det. Den blottade veden kommer att leda till att trädet utvecklar en hålighet på lång sikt, men det är positivt för de arter som lever på trädet.

Inför en frihuggning behöver en arborist noggrant gå igenom vilka åtgärder som ska vidtas, men trädet borde klara en friställning bra. Frihuggning av ekens krona är positivt eftersom ekars grenar ofta dör när närstående trädsgrenar tränger in i ekens krona.

När området bebyggs kommer eken att skuggas i högre grad än idag. Under sommarhalvåret kommer eken dock att vara solbelyst hela dagen, och under andra årstider åtminstone på eftermiddagen. Själva trädet kommer inte att påverkas negativt av skuggningsgraden, men man bör även ta hänsyn till vilka arter som kan leva på eken. Om en ek stått öppet länge har den sannolikt dragit till sig solgynnade växter och insekter som lever på den, och har den stått skuggigt länge har den sannolikt attraherat arter som gynnas av skugga. Eftersom eken redan idag står lite skuggigt bedöms inte den graden av bebyggelse som planeras påverka arterna som lever på eken negativt.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 1.

Ek 5

Beskrivning

Omkrets: 210 cm

Höjd: 15 m

Uppskattad ålder: omkring 150 år

Inga synliga håligheter eller vedsvampar. Några döda grenar samt den relativt höga åldern bidrar till att trädet klassats som klass 2. Trädet har dock ännu inte hunnit utveckla så höga naturvärden, och ligger på gränsen till klass 3. Tyngdpunkten på kronan ligger nedåt i backen, över taket på kiosken, vilket innebär en risk i det långa loppet. Om trädet ska stå kvar behöver det beskäras.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 2.

Ek 6

Beskrivning

Omkrets: 165 cm

Höjd: 16 m

Uppskattad ålder: omkring 150 år

Inga synliga håligheter eller vedsvampar. Några döda grenar, lite blottad ved nedtill samt den relativt höga åldern bidrar till att trädet klassats som klass 2. Trädet har dock ännu inte hunnit utveckla så höga naturvärden, och ligger på gränsen till klass 3.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 2.

Ek 7

Beskrivning

Omkrets: 167 cm

Höjd: 15,6 m

Uppskattad ålder: ca 100 år

Inga synliga hål eller vedsvampar. Lite blottad ved finns dock. Trädet är lite yngre än de andra ekarna. Fattig lavflora.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 3.

Källor

Höjer, O. & Hultengren, S. 2004. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Rapport 5411. Naturvårdsverket.